

Dokumenttype NOU 1987:16 **Dokumentdato** 1987-05-00

Tittel Fotografiretten
Utvalgsleder Holmøy Vera
Utgiver Justis- og politidepartementet
Oppnevnt 1977-01-21 **Sider** 55
Kapittel Innstillingens hovedinnhold

1. Utvalget foreslår at fotografier som er et resultat av en selvstendig skapende innsats, skal ha vern etter åndsverkloven (som kunstverk). Den generelle unntaksregel for fotografier i åndsverklovens § 10 foreslås derfor opphevet. Utvalget forutsetter at det vil være relativt få fotografier som når opp i opphavsrettslig beskyttelse. Av hensyn til de praktiske problemer som kan oppstå ved at fotografi kommer inn under forskjellige beskyttelsesregler, foreslås at enkelte av reglene om adgang til å bruke fotografier for visse formål uten rettighetshaverens samtykke, også skal gjelde for fotografier som gis opphavsrettslig vern, istedenfor reglene for åndsverk.
2. Et mindretall i utvalget (4 medlemmer) foreslår en endring i fotografilovens § 10 om bestilte bilder slik at rettighetene også til slike bilder tilkommer fotografen i den utstrekning ikke annet er avtalt eller forutsatt. Flertallet går prinsipielt inn for å opprettholde gjeldende regel om at det i utgangspunktet er bestilleren som får rettighetene, men tar forbehold dersom det skulle oppnås nordisk enighet om en annen løsning.
3. I reglene om vernetid foreslås utvalget opphevet regelen om at vernetiden skal regnes fra utløpet av fotografens dødsår. Etter fotografilovens § 13 varer vernet 15 år fra dette utgangspunkt, likevel minst 25 år fra utgangen av det år da bildet ble fremstilt. Utvalget foreslår en alminnelig regel om at vernetiden skal være 50 år fra utgangen av fremstillingsåret.
4. Utvalget har gjennomgått fotografilovens regler om avgrensning av fotografiretten, og har i den sammenheng også foretatt en sammenligning med åndsverklovens regler.

Utvalget foreslår ingen begrensninger i adgangen til å fremstille eksemplarer av fotografier til privat bruk, jfr. fotografilovens § 5. Man går således inn for at det fortsatt skal være adgang til å kopiere også fotografier som ikke er offentliggjort, når det skjer til privat bruk. Etter åndsverklovens § 11 er adgangen til å kopiere åndsverk til privat bruk begrenset til verk som er offentliggjort.

Fotografilovens § 7 om adgang til å ta med fotografier i kritiske og vitenskapelige fremstillinger til klargjøring av teksten, foreslås endret i samsvar med åndsverklovens § 13 annet ledd. Etter fotografilovens § 7 kan det i en fremstilling som nevnt bare tas inn enkelte bilder av samme fotograf med mindre han samtykker. Etter forslaget vil fotografen få krav på vederlag dersom det i en slik fremstilling av almenopplysende karakter tas inn mer enn ett bilde av samme fotograf.

Utvalget foreslår opphevet bestemmelsen i fotografilovens § 8 første ledd som gir adgang til å ta med fotografiske bilder til klargjøring av teksten i undervisningsmateriale. Etter forslaget vil det bli adgang til mot vederlag å bruke fotografier i samleverk til bruk for undervisning etter de samme regler som gjelder for kunstverk, jfr. åndsverklovens § 15. Utenfor dette område vil gjengivelse av fotografier i undervisningsmateriale forutsette samtykke fra fotografen.

Utvalget foreslår også opphevet bestemmelsen i fotografilovens § 8 annet ledd for så vidt den gir hjemmel for mot vederlag å gjengi offentliggjorte fotografier i aviser og tidsskrifter i samband med dagshendinger. Også en slik bruk av fotografier vil etter forslaget forutsette samtykke fra fotografen.

Bestemmelsen i fotografilovens § 8 annet ledd om adgang til mot vederlag å bruke fotografier i fjernsynsendinger, foreslås begrenset til

å gjelde Norsk rikskringkasting. Andre kringkastingsselskaper vil etter dette måtte innhente samtykke fra den som disponerer rettighetene til de bilder som ønskes benyttet (f.eks. et billedbyrå). Et mindretall går inn for at man for Norsk rikskringkastings bruk av fotografier går over til den ordning som gjelder for åndsverk etter åndsverklovens § 20 annet ledd, dvs. at NRKs rett til å bruke fotografier i fjernsyn blir betinget av at det er inngått avtale med representativ organisasjon for rettighetshaverne.

Bestemmelsen i fotografilovens § 9 om offentlig visning av fotografier uten rettighetshaverens samtykke foreslås endret i samsvar med reglene for visning av kunstverk, jfr. åndsverklovens § 23 . Utvalget forutsetter at en slik endring ikke vil ha noen stor praktisk betydning for fotografene, men det er ønskelig at det så vidt mulig gjelder parallelle regler. Dersom man ikke gjennomfører utvalgets forslag om opphavsrettslig vern for fotografier som fyller de alminnelige krav til slikt vern, og dessuten går inn for at fotografbeskyttelsen fortsatt skal reguleres i en egen lov (se nedenfor), er det neppe grunn til å foreslå noen slik endring i visingsreglene.

Utvalget vil peke på at man i sin delinnstilling I - NOU 1983:35 - har foreslått enkelte endringer i fotografiloven som det var naturlig å behandle sammen med forslag til endringer i åndsverkloven. Også de lovendringer som utvalget nå arbeider med om fotokopiering o.l. innen undervisning, forvaltning og næringsliv, vil få betydning både for åndsverk og fotografier.

Utvalget har overveiet om man bør opprettholde en egen fotografilov. Alternativet er å innarbeide fotografivernet i en egen paragraf i åndsverklovens 5.kapittel om "Andre rettigheter", slik som foreslått av det danske utvalget. Utvalget finner det hensiktsmessig at fotografivernet fortsatt reguleres i en egen lov. Man forutsetter at man på dette punkt vil velge en felles nordisk løsning. Utvalget har utarbeidet et alternativt lovforslag, basert på at fotografivernet innarbeides i åndsverklovens 5.kapittel.
